
Beslut i fråga om oredlighet i forskning

Beslut

Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (nedan nämnden) beslutar att [REDACTED] inte gjort sig skyldig till oredlighet i forskning.

Bakgrund

Den 5 oktober 2020 inkom en anmälan om oredlighet i forskning till nämnden. Anmälan avser misstankar om fabricering och förfalskning i artikeln [REDACTED], den 28 november 2018. Artikeln beskriver en simulering baserad på en modell som kombinerar två typer av associativ inlärning. Simuleringen applicerades på två studier om djurs planeringsförmågor – en på människoapor och en på korpar. Studierna som simulerades var Mulcahy NJ, Call J (2006) Apes save tools for future use. Science 312: 1038-1040; och Kabadayi C, Osvath M (2017) Ravens parallel great apes in flexible planning for tool-use and bartering. Science 357: 202-204. Enligt anmälan har den anmälda använt oriktiga data och undanhållit data, centrala förhållanden och referenser samt förvanskat slutsatser.

Den anmälda bestrider att han gjort sig skyldig till oredlighet i forskning. Han menar att han och anmälaren representerar olika forskningsinriktningar och därmed ser på forskningsfrågorna och metodval med mera på olika sätt. Den anmälda menar därför att det inte handlar om oredlighet utan om olika vetenskapliga angreppssätt. Han anför även att han varit transparent med hur han genomfört sin studie och att den kritik som framförs i anmälan inte påverkar resultaten i studien.

Nämnden har uppdragit till en sakkunnig i kognitionsvetenskap¹ och en sakkunnig i etologi² att bedöma misstankarna i anmälan. Den sakkunnige i kognitionsvetenskap anger att det finns skillnader i vetenskapsideologiskt perspektiv gällande teoretiska antaganden och metod som skiljer anmälaren och den anmälda åt. Förutom det finns en viss grund för anmälares kritik om att den anmälda felaktigt överdrivet matchningen (likheten) mellan de ursprungliga empiriska experimenten som anmälaren gjort och den anmäldes förenklade simuleringar. Däremot anser den sakkunnige att det är mera

¹ Jens Allwood, Professor emeritus i lingvistik, Göteborgs universitet.

² Björn Forkman, Professor i tillämpad etologi, University of Copenhagen.

tveksamt om artikeln ska bedömas som en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering eller förfalskning.

Den sakkunnige i etologi summerar att forskningsfältet är mycket brett och att det finns mycket liten enighet om värdet av resultaten från specifika försöksupställningar. Detta gör att samma resultat av några tolkas som bevis medan andra förhåller sig mycket mer skeptiskt till dem. Baserat på materialet i ärendet bedömer han att det inte finns tecken på allvarlig avvikelse från god forskningssed så som förfalskning, fabricering eller plagiering.

Motivering av beslut

Rättslig reglering

Nämnden ska pröva frågor om oredlighet i forskning enligt lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning (nedan lagen). Definitionen av oredlighet i forskning är enligt 2 § ”en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning”.

Fabricering, förfalskning eller plagiering

De former av oredlighet som nämnden ska pröva är fabricering, förfalskning och plagiering. Begreppen är inte definierade i lagen, men i förarbetena refereras till att de finns beskrivna i forskningsetiska kodexar och riktlinjer som till exempel Den europeiska kodexen för forskningens integritet³ ⁴. De redogörs också för i Vetenskapsrådets publikation God forskningssed⁵. Fabricering beskrivs, enligt förarbetena, ofta som att man hittar på resultat och dokumenterar dem som om de vore riktiga. Med förfalskning avses manipulering av forskningsmaterial, utrustning eller processer eller att uppgifter eller resultat ändras, utelämnas eller undanhålls utan att det är motiverat. Slutligen är beskrivningen av plagiering att en forskare använder andras texter, idéer eller arbeten utan att ge tillbörligt erkännande till ursprungskällan.⁶

Nämnden bedömer, liksom de sakkunniga, att den kritik som tas upp i anmälan främst avser skilda vetenskapliga synsätt gällande teoretiska antaganden, metod och vad som betraktas som bevis. Det anses inte ha framkommit att det är fråga om fabricering eller förfalskning.

³ Den europeiska kodexen för forskningens integritet. Reviderad utgåva. Berlin: All European Academies (ALLEA); 2018, kap. 3.1.

⁴ Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.

⁵ God forskningssed. Stockholm: Vetenskapsrådet; 2017, kap. 8.

⁶ Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.

Nämnden finner därför att [REDACTED] inte gjort sig skyldig till oredlighet i forskning.

Nämnden har fattat beslut i detta ärende efter föredragning av kanslichefen Karin Nylén.

Thomas Bull
Ordförande

Karin Nylén
Kanslichef